

מאמר

משה קבל תורה מסיני – ה'תשל"ח

מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בלתי מוגה

יוצא לאור לש"פ נשא, י"ב סיון, ה'תשע"ח

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושמונה לבריאה

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

החתן הרה"ת מנחם מענדל והכלה מרת סימא חאשא שיחיו צוויבל

לרגל נישואיהם בשעה טובה ומוצלחת

יו"ד ניסן, ה'תשע"ח

ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' יוסף יצחק וזוגתו מרת חנה שיחיו צוויבל

נדפס על ידי ולזכות זקניהם

הרה"ת ר' שמואל חיים דוד בן חי' שרה

וזוגתו מרת גיטל בת לויבא מיכלא

שיחיו לאריכות ימים ושנים טובות

פישר

הוספה

בי"ה, ז' שבט תשכ"ג
ברוקלין

האברך ... שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ח טבת עם הפ"נ שיקרא בעת רצון על הציון הקי של
כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע,
בו כותב איזה שאלות בנוגע לתורת החסידות ועניני,

ומובן שבכגון זה אין ענין כלל לכתוב מעבר לים, כיון שכדרך כל שיטה
ובפרט חלק בתורה, כמה ענינים בהם צריכים ביאור, והרי תורתנו ארוכה מארץ
מדה ורחבה מני ים, ולכן הסדר בזה שהוקבע מרבתינו נשיאינו להביא הספיקות
והשאלות לפני משפיע דא"ח ובהנוגע לנגלה לפני הר"י והר"מ והם יורוהו. וע"פ
המבואר מובן שאין להתרשם מה שלא כל הפרטים מובנים בגישה ראשונה, כיון
שהתורה אין סופית היא, אלא שהובטחנו יגעת ומצאת, ומובן שהיגיעה דורשת
שיהי' לימודו בהתמדה ושקידה והובטחנו הבא לטהר מסייעין אותו.

מכתבי מענה על מכתבו הקודם וכן המכתב להוריו בודאי שנתקבלו
בעתם.

בברכה לבשו"ט בכל האמור

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים: איוב יא, ט.
הסדר בזה שהוקבע מרבתינו נשיאינו: ראה הקדמת התניא. ובכ"מ.
שהובטחנו יגעת ומצאת: מגילה ו, ריש ע"ב.
והובטחנו הבא לטהר מסייעין אותו: שבת קד, א. וש"נ.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ נשא, י"ב סיון הבעל"ט, הננו מוציאים לאור (בהוצאה חדשה
ומתוקנת) מאמר ד"ה משה קיבל תורה מסיני שנאמר בהתוועדות מוצאי ש"ק פ'
נשא, י"ב סיון ה'תשל"ח (לפני ארבעים שנה), הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו
נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

תשלומין דחה"ש, ה'תשע"ח,
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2018 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5778 • 2018

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

העשי' הזה, שזהו"ע דעליונים ירדו למטה, ועי"ז תחתונים יעלו למעלה, החל מעבודת האדם בבירור וזיכוך המדות (שזהו התוכן דמסכת אבות שקשור עם כללות ענין המצוות כדי לצרף בהן את הבריות, כנ"ל), ועד למעמד ומצב שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה, שנאמר⁵⁸ חרות על הלוחות, א"ת חרות אלא חירות (כמ"ש בסיום מסכת אבות⁵⁹), ואח"כ ממשיך האדם ענין זה גם בסביבתו ובכללות העולם שזוהי כוונת ירידת הנשמה כדי לברר את נפש הבהמית, הגוף וחלקו בעולם, ולעשות מהם דירה לו ית' (כמבואר בארוכה בתניא פל"ז), כפי שיתגלה בקרוב ממש בביאת משיח צדקנו, לאחרי שכבר הי' לעולמים מעין זה בשעת מ"ת, כמ"ש⁶⁰ ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר.

תוכן המאמר

החידוש דמ"ת לגבי עבודת האבות – הפעולה בהגשמי, שהתחתונים יכולים לעלות למדריגת העליונים, ועד שעושים מגשמיים רוחניים. וענין זה קשור עם הקבלה דמשה רבינו דוקא, כיון שמשה רבינו הי' כלי לגילוי אור החכמה, ולכן ידע מקיצור הדבר שבתושב"כ כל פרטי המצוה, וגם כל פרטי המצוות עצמם היו אצלו בבחי' אור ברור. ולכן היתה גם מסירת התורה מדור לדור עלידו דוקא, שזהו ענין הסמיכה, שהנסמך יש בו כח החכמה מבחי' משה. אלא שהמסכת אור החכמה מתושב"כ לתושבע"פ הוא מבחי' המדות שבחכמה (אורייתא מחכמה נפקת", „נפקת" בחכמה גופא), ששה סדרי משנה, ועי"ז נמשך אור החכמה בכל הפסקי דינים שבתושבע"פ. וזוהי השייכות דמשנת „משה קבל תורה מסיני" למסכת אבות שענינה תיקון המדות, כיון שהשתלשלות קבלת ומסירת התורה נעשה ע"י המדות שבחכמה. ולכן לומדים מסכת זו כהכנה והקדמה למ"ת, כדי להיות אתערותא דלתתא להאתערותא דלעילא דמ"ת.

(60) ישע"י מ, ה. וראה תניא פל"ו.

(58) תשא לב, טז.

(59) פ"ו, ב.

בס"ד. מוצאי ש"פ נשא, י"ב סיון, ה'תשל"ח

(הנחה בלתי מוגה)

משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע וכו', וכך היתה מסירת התורה לכלל ישראל ולכאו"א מישראל מדור לדור עד סוף כל הדורות. וידוע דיוק רבינו נשיאנו נשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר (במאמרו ד"ה²), דכללות המסירה דתורה נקראת בשם נתנה, מתן תורה, וכן הוא בנוסח התפלות והברכות (דחג השבועות) זמן מתן תורתינו, וגם בברכת התורה אומרים ונתן לנו את תורתו, ומסיימים וחותמים נתן התורה. וא"כ, למה מדגיש כאן משה קבל תורה מסיני, ולא הקב"ה נתן את התורה למשה, או מסיני ניתנה תורה למשה, וכיו"ב. ועוד צריך להבין (כפי שמדייק בהמאמר), דחשיב כאן ענין ואופן מסירת וקבלת התורה בהשתלשלותה מדור לדור כפי שבאה ע"י התנאים והאמוראים בתושבע"פ, שבה מבוארות כל המצוות בפרטי דיניהן כהלכתן (כיון שבתושבע"פ נזכרות המצוות רק בקיצור). וא"כ היו צריכים לכאורה לקבוע משנה זו בתחלת תושבע"פ (היינו, בסדר הראשון דששה סדרי משנה, במסכת הראשונה שבו, במשנה הראשונה), להודיענו את מסורת וקבלת התורה מדור לדור. ולמה קבעה בתחלת מסכת אבות, שהיא כמה וכמה מסכתות לאחרי תחלת תושבע"פ. ומבאר בזה³, דהיא הנותנת, דדוקא במסכת זו דרוב עסקה הוא בעניני המדות להרחיק את המדות הבלתי טובות ולהקנות את המדות הטובות [ועד שאיתא בגמרא⁴ שבמסכת זו מדובר ע"ד מילי דחסידותא], הנה כאן דוקא קבעו משנה זו דמשה קבל תורה מסיני, לומר לך שהמדות והמוסרים שבזו המסכת, לא בדו אותם חכמי המשנה מלבם, אלא אף אלו נאמרו מסיני (כמבואר במפרשי המשנה⁵). והיינו, שלא נאמר שהתנאים בעלי המשנה, שהי' שכלם זך וברור, המציאו ההוראות שבמסכת זו מצד שכלם וסברתם, אלא גם ענינים אלו קבל משה מסיני ומסרם ליהושע ויהושע לזקנים וזקנים לנביאים ונביאים לאנשי כנסת הגדולה, והם ציוו והעמידו תלמידים הרבה, שע"ז ניתוספו גם כל ההוראות שבמסכת אבות.

מוצאי ש"פ נשא, י"ב סיון, ה'תשל"ח

יו"ד מיו"ד, שזוהי השלימות היותר גדולה בששה מדות שמהם נמשכו ששה סדרי משנה. ועי"ז נמשך אור החכמה בכל הפסקי דינים שבתושבע"פ וכדאיתא בהלכות ת"ת⁵¹ שבזמן הזה כל ההלכות פסוקות בכלל משנה יחשבו, היינו שיש להם תוקף של דבר משנה, כיון שנתקבלו ברוב תפוצות ישראל, שנמשך בהם אור החכמה (בחינת עץ החיים, דלית תמן לא קושיא כו' ולא מחלוקת כו', כנ"ל), אורייתא מחכמה נפקת, מבחינת המדות שבחכמה.

(ו) **וזהו** משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע כו', שהקבלה דמשה והמסירה ליהושע הוא תוכן הענין דאורייתא מחכמה נפקת, היינו היציאה מבחינת החכמה, דרגתו של משה, ע"י הששה מדות, להיות נמשך על ידן מתושב"כ לתושבע"פ. ועפ"ז יש לבאר הקשר דסדר השתלשלות קבלת ומסירת התורה מדור לדור (משה קבל תורה מסיני ומסרה וכו') למסכת אבות דוקא, כי ענינה של מסכת אבות הוא בעניני המדות, בירור וזיכוך המדות, ולכן דוקא בתחלת מסכת זו בא סדר השתלשלות קבלת ומסירת התורה, שנעשה ע"י המדות שבחכמה (כנ"ל), שענינו בעבודת האדם הוא בירור וזיכוך המדות, שזוהו תוכנה של מסכת אבות. וזהו גם הקשר והשייכות לכללות ענין התומ"צ, כמארז"ל⁵² לא ניתנו המצוות אלא כדי לצרף בהן את הבריות, היינו שפעולת התומ"צ בהאדם הו"ע בירור וזיכוך המדות.

ובזה יובן מנהג ישראל (שתורה הוא⁵³) ללמוד מסכת אבות בשבתות שבין פסח לעצרת בתור הכנה והקדמה לזמן מתן תורתינו⁵⁴ שאז מקבלים התורה בשמחה ובפנימיות⁵⁵, ואח"כ לומדים עוה"פ באופן מחודש, כמ"ש רבינו הזקן⁵⁶ שיש נוהגין כך כל שבתות הקיץ. והענין בזה, שהלימוד שקודם מ"ת הוא כדי להיות אתערותא דלתתא (עכ"פ עד כמה שאפשר) להאתערותא דלעילא דוירד הוי' על הר סיני, שלזה צ"ל הענין דמשה קבל תורה מסיני ומסרה כו', שזהו"ע ההמשכה דאורייתא מחכמה נפקת, המשכת החכמה, בחינת עץ החיים, ע"י המדות כו', עד שיומשך למטה מטה במעשה בפועל (המעשה הוא העיקר⁵⁷) בעולם

(55) כברכת רבותינו נשיאינו בקשר להג השבועות — נתבאר בלקו"ש ח"ד ע' 1307.
 ח"ח ע' 272. חיי"ג ע' 158. ועוד.
 (56) סידור לפני פרקי אבות.
 (57) אבות פ"א מ"ז.

(51) לאדה"ז רפ"ב. וש"נ.
 (52) ב"ר רפמ"ד. וש"נ.
 (53) תוד"ה נפסל — מנחות כ, ב.
 (54) ראה אבודרהם סדר ימי העומר.
 מדרש שמואל בהקדמה. ובכ"מ.

(4) ב"ק ל, א.

(5) רע"ב. הובא בסה"מ תש"ב שם.

(1) אבות רפ"א.

(2) סה"מ תש"ב ע' 109 ואילך.

(3) שם ריש ע' 110.

דוקא, שמשו דוקא מסרה ליהושע ויהושע לזקנים וזקנים לנביאים ונביאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה, עד הזוגות, שכל זה בא בקבלה מפי משה הלכה ברורה בגילוי אור החכמה. וזהו הטעם שעד אז היו עניני התורה באופן ברור, ללא שקו"ט וספיקות, וללא מחלוקת (לפני הזוגות, שהן חלקו בדבר א', כדאיתא במשנה פ"ב דחגיגה⁴¹), כי, מעלת החכמה (אפילו לגבי בינה) שנקראת עץ החיים, דלית תמן לא קושיא כו' ולא מחלוקת כו'⁴², ואדרבה החכמה תחי'⁴³, היינו שלא יש בה ענינים המורים על היפך החיות והגילוי והאור. ועד"ז נמשך גילוי אור החכמה עד רבינו הקדוש, וכן ההלכות שקבע רבי במשנה שהן דברי קבלה איש מפי איש עד משה רבינו. וזהו גם כללות ענין הסמיכה איש מפי איש שהי' אצל התנאים, שכח הסמיכה הוא מסמיכת משה את יהושע⁴⁴ (ומסרה ליהושע), והיינו שהנסמך יש בו כח החכמה מבחינת משה, וכמו"כ בהתנאים שהי' בהם בחינת החכמה, שלכן נקראים בשם רבי (בתוספת יו"ד), שיש בהם בחינת יו"ד דחכמה⁴⁵, שזהו ענינו של משה שקיבל תורה מסיני. ומוסיף בהמאמר⁴⁶, שבמק"א איתא שעד רב ושמואל הי' גילוי אור החכמה.

ה) **אמנם** המשכת אור החכמה מתושב"כ לתושבע"פ הוא מבחינת המדות שבחכמה, ועז"נ³⁰ אורייתא מחכמה נפקת, היינו שישנה דרגת התורה כפי שהיא בבחינת החכמה, וישנה דרגת התורה כפי שנפקת מחכמה, שבחכמה גופא ה"ה באופן של נפקת, יציאה, שזהו"ע מדות שבחכמה, שהמדות הם בבחינת החכמה ואינם עדיין בבחינת מציאות, ואח"כ נמשכים למטה כו', ועל ידם נעשה גם בתורה (כפי שבאה מתושב"כ לתושבע"פ) ששה סדרי משנה, כמבואר בכ"מ⁴⁷ (ומובא גם בתניא בהגהה⁴⁸), ששה סדרי משנה הם בדוגמת ששה מדות שלמעלה, וכמבואר במק"א⁴⁹ בפרטיות השייכות דסדר זרעים למדת החסד, וכיו"ב בשאר הסדרים. וקודם חתימת המשנה ע"י רבינו הקדוש היו ת"ר סדרי משנה⁵⁰, היינו, שבכל א' מששה סדרים ישנה התכללות

(41) משנה ב. וראה פרש"י תמורה טז, רע"א.
 (42) זח"ג קכד, ב ברע"מ. הובא ונתבאר בתניא אגה"ק סכ"ו.
 (43) קהלת ז, יב.
 (44) ראה רמב"ם הל' סנהדרין פ"ד ה"א.
 (45) ראה תו"א הוספות קיז, ד. סה"מ תש"ח ע' 121.
 (46) המשך תער"ב שם ע' א'שפ. א'שפה. — שערי תשובה ס"כ. מח"ו ע' 484.

אמנם עדיין צריך להוסיף בביאור ההדגשה דמשה קיבל תורה מסיני, באופן שיהי' מתאים (לא רק לתוכנה של מסכת אבות דוקא, אלא) גם לכללות הענין דמ"ת, שהרי זה שמשו קבל תורה מסיני, הי' בשעת מתן תורה.

ב) **ויש** לבאר הקשר בדרך אפשר, בהקדם הביאור בענין החידוש דמ"ת לגבי עבודת האבות. דהנה, אע"פ שקיים אברהם אבינו את כל התורה כולה עד שלא ניתנה⁷, ומסרה ולימדה, כמ"ש למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו, וכן אמרו חז"ל⁸ אברהם זקן ויושב בישיבה הי', וכן יצחק ויעקב, ומימיהן של אבותינו לא פרשה ישיבה מהם אפילו במצרים, אעפ"כ, נעשה במ"ת שינוי עיקרי, עד כדי כך שהי' זה קשור עם נסים גדולים ונפלאים, עד שוירד ה' על הר סיני גו"מ¹⁰, שזהו ענין שלא הי' מעולם, וכהפתגם¹¹ שמ"ת לא יהי' עוד הפעם. והביאור בזה⁶, דהחידוש דמ"ת הוא בהפס"ד בפועל להיות עי"ז שינוי במציאות הדבר הגשמי שבעוה"ז¹². דהנה, לפני מ"ת היו כל הענינים כפי שהם למעלה (ברוחניות), אבל לא פעלו שינוי במציאות הדבר הגשמי בעוה"ז. ולכן מצינו באברהם אבינו שהיתה המציאות דשבע"פ בנקיטת חפץ¹³ רק באופן דשים נא ידך תחת ירכי'¹⁴ (במצות מילה בלבד, ולא בשאר ענינים), כי, אף שפעל ועבד עבודתו בכו"כ ענינים, החל מהענין דהכנסת אורחים כפשוטה (דאין מקרא יוצא מידי פשוטו¹⁵), וגדלה מעלתו בעמידתו בכמה נסיונות כו', ועד שנקרא אברהם אוהבי¹⁶, אעפ"כ, לא נעשה שינוי בהדבר הגשמי (שבו היתה הפעולה), היינו, שלא הי' ענין העשי' בפועל, כי כל הפעולה היתה רק בנוגע להרוחניות, ולא בנוגע להגשמיות ועאכו"כ לא בנוגע להחומריות דעוה"ז. אמנם, מ"ת פעל שתחתונים יעלו למעלה¹⁷, עי"ז¹⁸ שהעליונים ירדו למטה, שזהו"ע ואני המתחיל כו'¹⁷, שמאז התחיל סדר העבודה שהתחתונים יכולים לעלות לדרגא של עליונים, ועד

(6) ראה סה"מ תרע"ח ע' קסד ואילך. תש"ט ע' 57.
 תרפ"ט ע' שנח ואילך. וש"נ. וראה לקו"ש ח"א ע' 40 ואילך. ח"ה ע' 79 ואילך. שם ע' 88 ואילך. וש"נ.
 (7) יומא כח, ב. קידושין פב, סע"א.
 (8) וירא יח, יט.
 (9) יומא שם.
 (10) יתרו יט, כ.
 (11) המשך תרס"ו ע' כג. תקמו. המשך תער"ב ח"א ע' שסו. ח"ב ע' א'צו. סה"מ תש"ט ע' 12.
 (12) להעיר מירושלמי כתובות פ"א ה"ב.
 (13) שבועות לח, ב. שו"ע חו"מ ספ"ז סי"ג טו.
 (14) חיי שרה כד, ב.
 (15) שבת סג, א. וש"נ.
 (16) ישעי' מא, ח.
 (17) שמו"ר פי"ב, ג. תנחומא וארא טו.
 (18) ראה לקו"ש ח"ח ע' 23.

שעושים מדבר חומרי – דבר גשמי, ומדבר גשמי – ענין של קדושה (ככל הגדרים והענינים הקשורים בזה), ועד שעושים מגשמיות – רוחניות, כידוע פתגם אדמו"ר הזקן¹⁹ אַ דער אויבערשטער גיט אידן גשמיות און אידן מאַכן פון גשמיות רוחניות. וענין זה כולל גם את העבודה דכל מעשיך יהיו לשם שמים²⁰ ובכל דרכיך דעהו²¹, דאף שלכאורה אין בדברים אלו גדר קדושה, אפילו לא תשמישי קדושה או דבר שבקדושה, מ"מ, כיון שעל ידם נתקיים הציווי והפס"ד דכל מעשיך יהיו לשם שמים, עאכו"כ²² בכל דרכיך דעהו, הנה מזה גופא מובן שע"ז נעשה שינוי בדבר הגשמי.

(ג) **והנה** ענין זה (הפעולה דמ"ת בהמשכה למטה דוקא) קשור עם הקבלה דמשה דוקא, שזהו הדיוק דמשה קבל תורה מסיני, אף שלכאורה נוגע רק זה שבאותו זמן נתן הקב"ה את התורה, נתן דייקא, שיש בזה ב' פירושים, פ' הא', באופן של נתינה, דכל הנותן בעין יפה הוא נותן²³, ופ' הב' באופן של מתנה, ולא עוד אלא שהמתנה היא חמדה גנוזה וכו'²⁴. ואעפ"כ מדייק כאן שמשה קבל תורה מסיני (כנ"ל).

ויובן ע"פ המבואר בהמשך תער"ב²⁵, דמשה רבינו הי' כלי לגילוי אור החכמה. והענין בזה, דחכמה ענינה הוא אור. וכידוע הביאור בא' הפירושים באיהו וחיוהי חד²⁶, שחיוהי (אורות) קאי על ספירת החכמה²⁷, לפי שהחכמה היא אור בלי כלי, היינו, שגם הכלי הוא באופן של אור²⁸. וזהו גם השייכות דמשה לכללות ענין התורה, שקיבל משה מסיני, ומסר נפשו עלי²⁹, כי, אורייתא מחכמה נפקת³⁰, והיינו שמאיר בה אור החכמה, בחי' חכמה ברורה, שבה רואים כל דבר באופן ברור. וכפי שמבאר שם, שלהיות משה רבינו כלי לגילוי אור החכמה, הנה מקיצור הדבר שבתושב"כ ידע כל פרטי דיני המצוה, וכמו בפסוק וקשרתם³¹ ידע כל

19) "היום יום" כז טבת. וראה גם "היום יום" כז אלול.
20) אבות פ"ב מ"ב.
21) משלי ג, ו. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טושו"ע או"ח סרל"א. שו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ו ס"ב.
22) ראה לקו"ש ח"י ע' 104. וש"נ.
23) ב"ב נג, א.
24) שבת פח, ב.
25) ח"ג ע' אשעז ואילך.
26) תקו"ז בהקדמה (ג, ב).
27) עץ חיים שער מב (שער דרושי אבי"ע) פ"ה. הובא בלקו"ת מטות פז, סע"ד. שה"ש לט, ג. אוה"ת וירא ח"ד תשדמ, א. וראה ע' קנ. ובכ"מ.
28) ראה לקו"ת מטות ואוה"ת וראה שם. ובכ"מ.
29) מכילתא בשלח טו, א.
30) זח"ב סב, א. פה, א. קכא, א. ועוד.
31) ואתחנן ו, ח.

פרטי מצות תפילין. ולהעיר, שמצות תפילין היא מהדוגמאות על כך שמצוות התורה אינן גלויות ומפורשות אלא ע"י תושבע"פ דוקא³², שלכן נקראת תורת אמך³³, עד"מ כמו שכל אברי הולד כלולים בטיפת האב בהעלם גדול, והאם מוציאתו לידי גילוי, ככה ממש באים כל המצוות מההעלם אל הגילוי בתושבע"פ דוקא³⁴. וזהו מה שמדגיש בהמאמר שגם בפסוק וקשרתם ידע כל פרטי מצות תפילין, כיון שאצלו היתה התורה באופן של אור, תורה אור³⁵, אור החכמה, שע"ז נעשית הידיעה באופן נעלה יותר מראיית השכל, ראי' אמיתית הנקראת ראיית החכמה (כמבואר שם בארוכה), ובאופן כזה היו אצל מרע"ה כל עניני תושב"כ, החל מעשרת הדברות שנתגלו בדיבור במתן תורה.

ומוסיף בהמאמר, שגם פרטי המצוות נאמרו למשה מסיני, והן ההלכות פרטיות שנאמרו למשה בעל פה, שהן ג"כ מגילוי אור החכמה בבחינת אור ברור כו'. והענין בזה, שנוסף לכך שכל פרטי דיני המצוות שנתבארו בתושבע"פ ידע אותם משה מכמו שהם כלולים בתושב"כ, וע"ד שבנוגע לתושבע"פ גופא איתא בגמרא³⁶ אמר אילפא אי איכא דשאל לי במתניתא דר' חייא ור' אושעיא ולא פשטינא לי' ממתניתין כו', וכמו כן יכול הי' משה רבינו למצוא כל הענינים דתושבע"פ בתושב"כ (ע"י הכללים כו'), הנה עוד זאת, שמצד גילוי אור החכמה היו אצלו גם כל פרטי המצוות בבחינת אור ברור, שכל פרטי דיניהם נאמרו לו מסיני בדיבור, ועד שנאמר לו מסיני גם כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש³⁷, שכל זה נכלל במ"ש³⁸ וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר, כדאיתא במדרש³⁹ שכל הנביאים קבלו נבואתן מסיני, ואף החכמים כו' כאו"א קבל את שלו מסיני, ואפילו מה שתלמיד שואל לרב אמר הקב"ה למשה באותה שעה (כמבואר לעיל⁴⁰).

(ד) **והנה** נוסף על קבלת התורה ע"י משה רבינו להיותו כלי לגילוי אור החכמה, הנה גם מסירת התורה מדור לדור היתה על ידו

32) תניא אגה"ק סכ"ט (קנ, ב ואילך).
33) סה"מ תרל"ה ח"ב ע' תמו. הישי"ת ע' 261.
34) תשי"א ע' 333.
35) משלי א, ח. אגה"ק שם. וראה בהנסמן בסה"מ הישי"ת שם.
36) ראה לקו"ת דרושי שמע"צ פה, ב.
37) אוה"ת יתרו ע' תקלו. סה"מ תשי"א שם.
38) תניא אגה"ק סכ"ט (קנ, ב ואילך).
39) תענית כא, א.
40) ראה מגילה יט, ב. ירושלמי פאה פ"ב ה"ד. לקו"ש ח"ט ע' 252 ואילך. וש"נ.
32) תענית כא, א.
33) ראה מגילה יט, ב. ירושלמי פאה פ"ב ה"ד. לקו"ש ח"ט ע' 252 ואילך. וש"נ.
34) יתרו כ, א.
35) שמו"ר פכ"ח, ו. רפמ"ז.
36) בד"ה וידבר אלקים אכה"ד דיום ב' דחג השבועות שנה זו (תשל"ח).
37) תענית כא, א.
38) ראה מגילה יט, ב. ירושלמי פאה פ"ב ה"ד. לקו"ש ח"ט ע' 252 ואילך. וש"נ.
39) יתרו כ, א.
40) שמו"ר פכ"ח, ו. רפמ"ז.
41) בד"ה וידבר אלקים אכה"ד דיום ב' דחג השבועות שנה זו (תשל"ח).